

دشواری های قرارداد های مهم نفتی و توتال در گفت و گو با زمانی نیامعاون وزیر نفت در امور بین الملل:

اندازه یک انقلاب وقت گذاشتیم

عراق از ما جلوست چون تمام غول های نفتی آنجا فعالند

گروه اقتصادی

امیر حسین زمانی نیا اگر نخستین دبایمات اقتصادی کشور پس از انقلاب نباشد، بی شک یکی از نخستین افرادی است که در این زمینه فعال شده است. او که کارمند وزارت خارجه بود، پس از روی کار آمدن دولت یازدهم به وزارت نفت رفت تا بتواند در زمینه امور بین المللی این وزارتخانه را یاری کند. این دبایمات که حالا به دبایمات نفتی معروف شده، بعد از چهار سال حضور در وزارت نفت، تجربه جالبی از حضور در این عرصه به دست آورده است. روایت او از روز هایی که هنوز اجماع بر سر بستن قرارداد با شرکت های خارجی حاصل نشده، حتما کمتر گفته شده است. مذاکراتی که روایت او از آنها «ففس گیر» و در عین حال با نتایج شیرین همراه بوده و سبب شده تا ایران برای به دست آوردن حق از دست رفته در او یک پیروز شود. دبایماتی اقتصادی در نفت به همین جا ختم نمی شود. بیژن زنگنه که در روز های آغاز حضورش در وزارت نفت، طرح تدوین قرارداد های جدید نفتی را در سسر می پروا ند، بعد از عبور از دست انداز های بسیار توانست این قرارداد ها را به تایید مجلس برساند و در آخرین روز های عمر دولت یازدهم، قرارداد با توتال را به امضا برساند. حالا مرد به آنچه او رسانه های مخالفان می خوانند، ابراز خوشحالی می کند. او همچنین نسبت به بسته شدن ۱۰ قرارداد نفت و گاز تا پایان سال جاری خوش بین است و هر چند انتاج این مهم را نیاز مند تلاش بیشتر می داند ولی معتقد است چنین کاری را می توان انجام داد. مشروح گفت و گو یی با «اعتماد» را بخوانید:

به عنوان شروع مایلیم از مهم ترین اتفاق امسال در حوزه وزارت نفت سواله را آغاز کنیم. حال که قرارداد به تایید شورای عالی نظارت بر قراردادهای نفتی رسیده، جمع بندی شما از آنچه در جریان قرارداد ایران با توتال گذشت، چیست؟

اگر قرارداد مناسب نبود منتقد نمی شد. صنعت نفت کشور نیازمند سرمایه و فناوری های جدید است. به این دلیل که ما سالیان درازی است که با تحریم مواجه شدیم - تقریبا پس از انقلاب تحریم های آمریکا آغاز شد - هر چند برخی از کشور ها هگاه دلیلی نمی دیدند تحریم های یکجانبه آمریکا را جدی بگیرند ولی بعد از اینکه تحریم های چند جانبه شورای امنیت شده همه ایران را ترک کردند. ما از اینکه شرکای خارجی داشته باشیم استقبال می کنیم به شرطی که با خود سرمایه و فناوری بیاورند. به هر حال حوزه انرژی ایران بیش از چیزی است که امروز هست. ما بزرگ ترین ذخایر هیدروکربنی جهان را داریم ولی میزان تولید و رونق این صنعت در مقایسه با دیگران ناچیز است.

چطور ممکن است ایران از نظر میزان تولید از کشورهای جنگنده و بحرانی مانند عراق عقب بماند؟

بله تولید نفت عراق به مراتب بیشتر از ایران است و در آینده نزدیک اگر ما همچنان دست روی دست بگذاریم شفاف تولید میان دو کشور بیش از چیزی که امروز هست می شود. صنعت نفت ایران بیش از ۱۰۰ سال سابقه دارد. با این حال پیشتر تولید نفت در منطقه هستیم. برنامه ایران است که تا پایان برنامه ششم توسعه تولید نفت ایران به پنج میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه در روز برسد.

در مقابل طرف عراقی قصد دارد خود را هر چه سریع تر به تولید ۱۲ میلیون بشکه در روز برساند. این ضعف ایران نیست؟

اینکه عراق در وضعیت کنونی خودش و در شرایط جنگی موفق شده تولید نفت را افزایش دهد به این دلیل است که تمام شرکت های بزرگ می توانند در این کشور کار کنند. شرکت های بزرگ نفتی آمریکا و اروپا سرمایه و تکنولوژی به این کشور بردند و در حال کار هستند. اما برای ایران که بیشترین ذخایر را دارد این سطح از تولید شایسته نیست؛ چون ما با تکنولوژی و دانش بومی خود پیش رفیقیم که البته افتخار بزرگی است. صنعت نفت ایران در شرایطی که کشور با مشکلات گوناگون دست و پنجه نرم می کرد، با تانکابه دانش، تکنولوژی و سرمایه بومی چراغ صنعت نفت کشور را روشن نگه داشت و از این جهت حتما باید به صنعتگران نفت افتخار کرد. ولیکن امروز که می توانیم پس از برجام در شرایط عادی گام برداریم نیاز است به شکل تصادفی در این حوزه کار کنیم و شرایط آن به نظر من امروز مهیاست و بستن قرارداد توسعه فاز یازدهم پارس جنوبی با توتال نیز موید همین نکته است. شما در دولت یازدهم به دبایمات اقتصادی مشهور شدید، حوزه های که همیشه در آن دچار مشکل بودیم، چرا که دید کلی کشور به روابط با کشورهای دیگر حاکمی از یک نگاه صرفا سیاسی - امنیتی است. حالا که این بحث بیش از گذشته مطرح می شود، شما در مقام یک دبایمات نفتی، اهمیت قرارداد با توتال را چقدر می دانید و فکر می کنید این قرارداد می تواند در صورت مطرح شدن بحث هایی مانند تحریم، جلوی آن را بگیرد؟

مسائل سیاسی هیچگاه تماما سیاه و سفید نیست. من با تحلیل شما موافقم که پس از انقلاب ما مسائل سیاسی و استراتژیک بسیاری داشتیم که باید با آنها مقابله می کردیم. از جنگ تا مشکلاتی که آمریکا ایجاد کرد. همگی باعث شدند اولویت سیاست های خارجی ایران بیشتر بر مسائل سیاسی باشد تا اقتصادی و به همین دلایل هم هست که ما رشد اقتصادی و توسعه خوب در صنعت نفت و گاز نداشته اند. مسائل اقتصادی همیشه در درجه دوم اهمیت قرار داشته اند. زیرا اقتصاد در شرایط عادی تر رشد می کند و ما امروز فکر می کنیم در این شرایط قرارداد داریم. با وجود خصوصت هایی که آمریکا علیه ایران به کار می برد، با وجود کار شکنی ها، برجام بسیار استوار و محکم است و به عنوان یک قرارداد چند جانبه مورد حمایت همه دنیا است. ایالات متحده را مجبور کرده تا تعهدات اصلی خود را ایفا کنند. همان طور که هر بار با وجود حرف هایی که می زنند مجبور می شوند آنها را تایید کنند.

این همه شعار علیه برجام می دهند و خصوصت خود را نشان می دهند، اما نمی توانند کاری از پیش ببرند و مجبور شدند به تعهد پایبند باشند. برجام به هر حال مورد تایید شورای امنیت سازمان ملل قرار گرفته و به این راحتی نمی توانند زیر پای این ماجرا را بکشند بنابراین از نقاط استحکام برجام همین است که آمریکا هم همیشه نمی تواند تعهداتش را کنار بگذارد چون نگاه باید در مقابل کل جامعه جهانی قرار بگیرد.

به نظر من این رویه ادامه خواهد داشت و آمریکا همچنان علیه ایران تصمیماتی انجام می دهد اما نمی تواند برجام را رها کند. توافق با شرکت هایی مطرح مانند توتال که نیاز به

سفر روحانی به فرانسه قرارداد با توتال را تسهیل کرد

معاون بین الملل نفت ادعا می کند: قرارداد توتال بیش از هر چیز تحت الشعاع سفر آقای روحانی به فرانسه بود و آنجا این قرارداد شکل گرفت. ما الان در مرحله ای تا تاریخ انقلاب قرار داریم که دارای بیشترین اعتماد به نفس هستیم اما طرز رفتار اقتصاد به سیاست خارجی کمک کنیم. این تعامل میان منافع سیاسی و اقتصادی نیازمند بلوغی است که برای ایران حاصل شده است. من با آقای ملکی موافقم ولی فرصت های همکاری اقتصادی برای تاثیر گذاری بر روابط دو کشور کم است. اما حتما باید از آن بهره گرفت.

اینکه تا پایان امسال باید ۱۰ قرارداد دیگر ببندد، نیاز به زمان بیشتر ندارد؟ این دیگر از آن طرف بوم افتادن و به اصطلاح رویه سوپر انقلابی نیست؟ نه چون وزارت نفت از پیش تر مذاکرات خود را آغاز کرده و بسیاری شرکت های مطرح اروپایی و روسی به ایران آمده اند. از سویی تحقیقات هم از قبل آغاز شده است. به هر حال من خوشبینم و از سه چهار ماه آینده هم به شکل تصادفی بسته خواهد می شود. این قراردادها هم به شکل تصادفی بسته خواهد شد. حالا نمی خواهم بگویم که حتما به اهداف می رسیم، اما ما براساس اقتصاد مقاومتی کوشش خود را به کار می بریم که به اهداف این سند پایبند باشیم. این خواست شدنی است، اما تعداد نیرو های ما برای مذاکرات کم و زمان محدود است. شک نکنید امسال سال خوبی برای صنعت نفت خواهد بود و من نیمه دوم امسال را اطلاعاتی می دهم. فکر می کنم تا چهار سال آینده دوره رونق صنایع نفت و گاز ایران آغاز می شود که بخش های دیگر هم به این منفعت خواهد رسید و موجبات اشتغال و رونق فراهم می شود.

کلیت نظام با حضور شرکت های امریکایی مشکلی ندارد؟

نه تنها مشکلی وجود ندارد. ما معالاهم گفتیم که امریکایی ها خودشان تحریم کردند و نمی آیند.

تمرکز وزارت نفت بر قرارداد با روس ها است یا اروپایی ها؟

فرقی نمی کند اولویت ما میادین مشترک است و میان شرکت ها تفاوتی برای ما وجود ندارد.

وضعیت اوپکر را چطور می بینید؟

به نظر من بیش از حد انتظار موفق عمل کردند. کسی تعهدات را کنار نگذاشت و همه به کاهش تولید تن دادند. البته برخی می گویند قیمت ها بالا نرفت، باید دید که اگر توافق کاهش تولید در اوپکر نبود، وضعیت چگونه بود و قیمت ها تا چه اندازه می ریخت. من البته فکر می کنم از سه ماهه آخر سال جاری میلادی قیمت نفت تقویت می شود.

در مصاحبه ای که با آقای دکتر عباس ملکی داشتیم، ایشان به شدت بر از سرگیری روابط ایران و عربستان فشار می کرد. به نظر شما این روابط می تواند به بهبود وضعیت نفت در سطح جهان کمک کند؟

فضای اقتصادی درجه دوم اهمیت دارد. ما در ایران ملموس این روابط به سادگی نتاج نمی شود. در شرایط امروز که روابط کمترین سطح رسیده همکاری های نفتی امکان پذیر نیست، اگر در اوپکر هم همکاری دیده شد، به دلیل منافع بلندمدت دو طرف بود و هیچ تضادی میان منافع طرفین نبود. ولی همیشه باید از فرصت ها بهره جست تا از هر طریقی که می شود به بهبود نفت کشور کمک کنیم. نفت همیشه نیازمند همکاری های جهانی و منطقه ای بوده و هست.

همین که نفت می تواند در بدترین روابط دو کشور، این دو را در یک جبهه همسنگر کند، می تواند مایه تسکین نگرانی های بزرگ تر نزدیک کند. قرارداد اوپکر تا کنون تاثیر سفر آقای طرف به فرانسه شکل گرفت...

قرارداد توتال بیش از هر چیز تحت الشعاع سفر آقای روحانی به فرانسه بود و آنجا این قرارداد شکل گرفت. ما الان در مرحله ای تا تاریخ انقلاب قرار داریم که دارای بیشترین اعتماد به نفس هستیم تا از طریق اقتصاد به سیاست خارجی کمک کنیم. این تعامل میان منافع سیاسی و اقتصادی نیازمند بلوغی است که برای ایران حاصل شده است. من با آقای ملکی کاملا

اکنون وقت توجه جدی به اقتصاد است

مسائل اقتصادی همیشه در درجه دوم اهمیت قرار داشته اند. زیرا اقتصاد در شرایط عادی تر رشد می کند و ما امروز فکر می کنیم در این شرایط قرارداد داریم. با وجود خصوصت هایی که آمریکا علیه ایران به کار می برد، با وجود کار شکنی ها، برجام بسیار استوار و محکم است و به عنوان یک قرارداد چند جانبه مورد حمایت همه دنیا است. ایالات متحده را مجبور کرده تا تعهدات اصلی خود را ایفا کنند. همان طور که هر بار با وجود حرف هایی که می دهند، اما نمی توانند کاری از پیش ببرند و مجبور شدند به تعهد پایبند باشند. برجام به هر حال مورد تایید شورای امنیت سازمان ملل قرار گرفته و به این راحتی نمی توانند زیر پای این ماجرا را بکشند بنابراین از نقاط استحکام برجام همین است که آمریکا هم همیشه نمی تواند تعهداتش را کنار بگذارد چون آنگاه باید در مقابل کل جامعه جهانی قرار بگیرد.

خراب نشود ولی منتقدان آن را به ایرانی هانسیست می دهند و تمام این مسائل مطرح شده را رد کرده. به هر حال هیچ شرکتی نمی خواهد خود را خراب کند، پول داد و آنها را اساکت کرد. رقمی حدود ۲۴۰ میلیون دلار به وزارت دادگستری آمریکا پرداخت و چیزی در حدود ۳۰۰ میلیون دلار هم به بورس اوراق بهادار آمریکا پرداخت تا جلوی معاملات سهام این شرکت را بگیرد. اکنون نیز آنها ساکت شده اند، حال آنکه منتقدان ما با علم به این واقعیت هنوز ساکت نشده اند. جالب است که ما با این حرف ها به دستگاه قضای آمریکا رسیمت می بخشیم. خوشبینانه این رسانه ها خواننده چندانی ندارند و مطالب آنها چندان در جامعه ما منعکس نمی شود.

این انتقاد که به وزارت نفت می شود مبنی بر اینکه قرارداد های نفتی در دولت یازدهم خیلی دیر امضا شد. دلایل این دیر کرد چیست؟

این حرف درست است و قابل کتمان نیست. باید به دو نکته توجه کرد. یکی اینکه مذاکرات برای قرارداد های نفتی اصلاتا طولانی است و ۱۸ ماه چندان عجیب و غریب نیست؛ اما واقعا طولانی بود. حال آنکه مدیر عامل توتال این زمان را نرمال می دانست ولی من فکر می کنم زمان زیادی برد. البته بخشی از آن به فضای سیاسی داخل ایران مرتبط است. اینکه مدل جدید قرارداد های ما پیش از رسیدن به اجماع کافی خیلی زمان بر بود یا آنکه همه راضی و شریف هم شدند که این مدل چیست. در نتیجه جانداختن این بحث ها بیش از اندازه برای یک کشور انقلابی زمان برد. منظور از کلمه انقلابی یعنی با سرعت منطقی مسائل پیش برود. یک سال و چندین ماه طول کشید تا اجماع ملی روی مدل جدید قرارداد ها انجام شود که به نظر من هم زمان بسیار طولانی ای بود.

در مقابل تکلیفی که به وزارت نفت شده مبنی بر

توتال در قطر حدود چهار درصد است. در هر صورت به نظر من اصلا جای نگرانی نیست.

شرکت مرسک دامکار چقدر به بستن قرارداد با ایران نزدیک شده است؟

هیچ پیشنهادی به اندازه ای که ما دوست داریم، خوب نیست. مرسک پیشنهاد خوبی داده و در حال بررسی های فنی و تجاری است. البته شرکت های دیگر هم پیشنهاد دادند ولی فراموش نکنیم برجام به ما این توانمندی را داده که با توجه به منافع خود حق انتخاب داشته باشیم. الان دیگر ما نیازز نداریم فقط با دو شرکت چینی یا شرکت های داخلی کار کنیم. این انتخاب قیمت ندارد و هوشمندی امروز ما برای انتخاب های خوب آینده بهتر را می سازد. قرارداد توتال یکی از انتخاب های خوب است. این شرکت با تجزیه و تحلیل عوامل مختلف و با معیار های خودش تصمیم گرفت وارد ایران شود چون مقرون به صرفه است. تحریم ها به احتمال خیلی زیاد بازمی گردند و به اصطلاح خطری تهدیدشان نمی کند.

به نظر شما منطقی است که از شرکت های خارجی بخواهیم سود خود را فدای منافع ملی ما کنیم؟

کاملا غیر منطقی است؛ چون هیچ شرکت ایرانی هم حاضر نیست منافع خودش را فدای پیشرفت و اعتلای کشوری دیگر کند. البته روزنامه های منتقد می توانند خود ندانند. البته ما داشته باشند. هر چند باید در نظر داشت که به همین دلیل است که کسی این نشریات را نمی خواند. در حال حاضر بین کشورهای نفت خیز رقابت بسیار زیادی برای جذب سرمایه گذاری خارجی وجود دارد. سرمایه محدود است و ما باید رقابت کنیم تا آن را جذب کنیم. بسیاری از کشور ها به دنبال روش های متنوع برای جذب سرمایه خارجی هستند. مخالفانی مانند ما هم در درون کشور خود ندارند. البته ما مزایایی داریم که باعث می شود شرکت ها به ایران متمایل باشند چون بسیاری از جاهای ما بکر هستند.

خیلی ها می گویند شرکت های ایرانی نیز می توانستند کار توتال را انجام دهند. فرق کلی میان یک شرکت ایرانی و غولی چون توتال در چیست؟

من آدم فنی نیستم ولی آمار را دیدم. البته همان طور که گفتیم ما به شرکت های داخلی افتخار می کنیم چون در تمام سال های پس از انقلاب آنها ایثار کردند تا این صنعت را با تکنولوژی و دانش بومی سرپا نگه دارند. منتها در شرایط عادی شده پس از برجام نیاز به حضور شرکت های خارجی داریم تا جاله تکنولوژی روز را بر کنیم. روند توسعه برخی فاز ها را مقایسه کنید، ببینید از نظر زمان و قیمت کار یک شرکت ایرانی و خارجی با هم تفاوت های بسیار دارند. کار با شرکت های ایرانی گران تر و با تاخیر به مرحله اجرا می رسد، من شنیدم شرکتی ایرانی بگوید که ما هم می توانیم این کار را مانند توتال انجام دهیم چون این عزیزان هم می دانند چنین چیزی امکان پذیر نیست. ولی یک عده افراد چنین ادعایی کردند که معلوم نیست اساس این گفته ها چیست، جدا از این، نباید از آثار بین المللی حضور توتال در ایران نیز بگذریم. یکی از نمونه های بارز همکاری با توتال اقتصاد با سیاست خارجی در قرارداد توتال به تایور رسید. وقتی اقتصاد دو کشور با یک شرکت مهم با یک کشور هماهنگ می شوند و در هم تنیده می شوند، دیگر مقابله با یکی از طرفین به سادگی قبل نخواهد بود.

آن زمان که آقای روحانی در نخستین سال خود به کنفرانس داووس رفت، برخی شرکت های اروپایی برای بررسی حوزه مختلط به ایران سفر کردند. تعدادی از آنها سرمایه گذاری در ایران را موکول می کردند به بعد از بستن قرارداد با توتال، چرا که معتقد بودند این شرکت شریک قدیمی ایران است، با این همه شما فکر می کنید توتال تا چه اندازه می تواند بقی سرمایه گذاری در حوزه های گوناگون اقتصاد کشور را آب کند؟

این که توتال از ریسک سرمایه گذاری در ایران چشم پوشی کرد، می تواند ملاحظه شرکت های دیگر هم باشد. چون فکر می کنند ربا زار شده و سد شکنی شده است. البته نباید این قرارداد را بهتر تر از آن چه هست جلوه داد. بلکه ماکثر می کنیم ما مستحقان بیش از این را داریم و شرکت ها باید برای حضور و سرمایه گذاری در ایران سر و دست بکشند که البته چنین هم می کنند. قرارداد توتال کمی بقی دیگران را هم آب می کند و ما به این نیز امیدواریم.

مدت زیادی از دو سالگی برجام نمی گذرد؛ شما سابقه فعالیت پیش از برجام را هم در وزارت نفت دارید. تا کنون آن چه اندازه این توان مشهود است؟ این سوال را بهتر است از آقای که در ساختمان وزارت نفت تصدی آسانسور است، بپرسید. آنها بهتر از هر کسی درک کرده اند که در این دو سال تفاوت پیش و پس از برجام چه اندازه است. یک روز یکی از آنها به من گفت از زمانی که شما آمدید کار ما ۱۰ برابر شده ما در سال های گذشته یک خارجی هم در وزارت نفت نداشتیم. ولی الان چند برابر کار می کنیم و باید حقوق ما را افزایش دهید (خنده). برجام علاوه بر اینکه یک عزت سیاسی برای ایران بود، زمینه های رونق اقتصادی را برای کشور فراهم کرده و حق انتخاب را به صنعت نفت و گاز داده است.

مسیر وزارت نفت در دولت دوازدهم را چگونه می بینید؟ آیا در چهار سال آتی در مسیری که برنامه ریزی شده، می توان سریع تر حرکت کرد؟ چه زمانی زحمات این دوره در زندگی مردم ملموس خواهد شد؟

امروز مقدمات و بستر سازی برای عقد قرارداد های بزرگ فراهم شده و یک سال و نیم است این مذاکرات به شکل موازی و با حدود ۲۰ طرف انجام می شود. وزیر نفت آینده هر کسی که باشد باید از این بستر سازی ها بهترین استفاده را ببرد. اگر خرد جمعی باشد با توجه به بستر سازی آفای زنگنه در دولت یازدهم یک رشد محسوس در صنعت نفت و گاز خواهیم داشت که واضع را بهتر از گذشته می کند.

امروز مقدمات و بستر سازی برای عقد قرارداد های بزرگ فراهم شده و یک سال و نیم است این مذاکرات به شکل موازی و با حدود ۲۰ طرف انجام می شود

مذاکرات برای قرارداد های نفتی اصلاتا طولانی است و ۱۸ ماه چندان عجیب و غریب نیست؛ اما واقعا طولانی بود. حال آنکه مدیر عامل توتال این زمان را نرمال می دانست ولی من فکر می کنم زمان زیادی برد